

Programmabegroting 2024

Versie: Vastgesteld door Raad

9 november 2023

Autonome ontwikkelingen

Omgevingswet

In 2024 zal dan, na vele jaren uitstel, de Omgevingswet worden ingevoerd. Diemen is hierop voorbereid. In Duo+-verband is ervoor gezorgd dat alle noodzakelijke voorbereidingen zijn getroffen. Zowel wat betreft de techniek als wat betreft de medewerkers die met deze wet zullen werken. Want hoewel de focus (op rijksniveau) afgelopen tijd vooral is gericht op de techniek, gaat de Omgevingswet wat ons betreft met name om het vereenvoudigen van processen en daarmee het verbeteren en versnellen van de dienstverlening. Er wordt nu al veel geoefend met de nieuwe wet en de processen die daaruit voortvloeien. Om de invoering van deze wet verder zo vloeiend mogelijk te laten verlopen, hebben we afgesproken om de Duo+-brede Stuurgroep en de daaraan gekoppelde projectleider ook nog de eerste maanden van 2024 operationeel te laten zijn. Er moeten nog wel enkele zaken worden geregeld, waar wij hieronder verder op ingaan.

Regelanalist

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal een aanvraag via het vernieuwde Omgevingsloket, Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) digitaal worden ingediend. Via het DSO krijgt iemand dan inzicht wat er mogelijk is binnen de fysieke leefomgeving. Daarbij zijn dan regels op een specifieke locatie in beeld vanuit diverse Omgevingsvisies, omgevingsverordeningen, omgevingsplannen, projectbesluiten en programma's. Verder kan een inwoner of ontwikkelaar een vergunningencheck doen en direct een vergunningen aanvragen of een melding doen. Voor deze digitale routes die 'vragenbomen' worden genoemd, zijn we als gemeente zelf verantwoordelijk. Dit vraagt om iemand die juridische regels kan omzetten naar begrijpelijke taal (in vaktaal: de regelanalist). Tijdens de implementatie van de Omgevingswet zijn veel 'vragenbomen' opgesteld. Het bijhouden hiervan is een structurele beheerstaak.

De beleidsmatige kant van de Omgevingswet (verordeningen) is evenmin een eenmalige actie en vraagt regelmatig bijstelling. De betrokken juridisch medewerkers zijn nu tijdelijk vrijgemaakt voor de eenmalige werkzaamheden, die voortkomen uit de invoering van de wet. De juridische werkzaamheden op het gebied van bezwaar- en beroepzaken, bestuurlijke boetes, handhavingzaken door de aanpak van ondermijning en de regels uit de Huisvestingsverordening vragen echter steeds meer aandacht. Voor de structurele werkzaamheden die de Omgevingswet met zich meebrengt is uitbreiding nodig. Deze werkzaamheden zijn goed te combineren met de werkzaamheden van de genoemde regelanalist. Daarom stellen wij voor de bestaande formatie uit te breiden met een beleidsmedewerker/regelanalist Omgevingswet: € 100.000 per jaar (structureel).

Beleid ruimtelijke ordening

De Omgevingswet zorgt ook structureel voor een verzwaring van de taken op het gebied van ruimtelijke ordening. Zo moeten we een Omgevingsplan voor heel Diemen maken. De gemeenten krijgen onder de nieuwe wet meer beleidsvrijheid van het Rijk. Dat vraagt in de gemeentelijke organisatie wel om meer beleidsvorming. Nieuwe processen en systemen, nieuwe manier van werken en kennis opdoen en behouden. Daarnaast blijven (her)ontwikkel-projecten de komende jaren nog doorgaan in Diemen. De projecten en aanvragen worden alsmaar complexer, omdat de ruimte schaarser wordt. Dat vraagt ook een grotere inzet van beleidsmedewerkers bij participatie. Diemen groeit, waardoor ook het aantal reguliere aanvragen en principeverzoeken groeit. Tot nu toe is de benodigde extra inzet ingehuurd. Hoewel het, gelet op de arbeidsmarkt heel moeilijk is, is ons streven om een extra beleidsmedewerker in eigen dienst te nemen (bijvoorbeeld na inhuur). Voor deze uitbreiding is structureel € 100.000 nodig.

Opstellen Omgevingsplan

In 2023 hebben we de eerste stappen gezet om aan de slag te kunnen met het Diemense Omgevingsplan. Om het ruimtelijk beleid en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen goed te kunnen vastleggen, is het nodig om een goede basis te creëren voor het Diemense Omgevingsplan. Bovendien willen we de benodigde kennis over de nieuwe manier van werken opdoen. De uitdagingen hierin zijn:

- voor het Omgevingsplan moeten we een aantal verordeningen omzetten naar een nieuwe locatie-gebonden systematiek;
- de beleidsregels die we van het rijk over krijgen, moeten we opnemen in Diemense regelgeving. Om dit goed te doen moeten we analyseren worden waar ze in tegenspraak zijn met bestaand Diemense beleid en regels of hoe ze in te passen zijn;
- omgevingsplannen bieden in grotere mate dan bestemmingsplannen ruimte voor maatwerk. Daarnaast is er geen vaste vorm, waardoor er geen bestaande standaard gebruikt kan worden.

Er is intern niet voldoende capaciteit en kennis om zelf een Omgevingsplan op te stellen. Het inhuren van bureaus is nodig voor het schrijven van de regels, het intekenen van contouren voor werkingsgebieden en voor het adviseren en ondersteunen op inhoudelijk, strategische, projectmatig en besluitvormend gebied. Wij ramen de kosten voor de eerste twee jaar op € 80.000 per jaar. In de periode na 2026 zal er ook nog veel werk moeten gebeuren voor het Omgevingsplan, echter dan ligt er een basis en zal binnen de organisatie meer kennis aanwezig zijn over de nu nog nieuwe werkwijzen. Daarom verwachten wij na 2026 nog € 50.000 per jaar nodig te hebben. Deze kosten kunnen gedekt worden uit het implementatie- en transitiebudget dat we voor de Omgevingswet van het Rijk krijgen.

Ondersteuning

Door al deze extra werkzaamheden, ook bij Duurzaamheid, willen we extra administratieve ondersteuning inzetten. Hiervoor is een budget van € 65.000 nodig.

Implementatie en transitie

Vanuit het Gemeentefonds draagt het Rijk geld over naar de gemeenten voor de transitiekosten die gemeenten hebben gemaakt en nog maken in de aanloop naar de invoering van de Omgevingswet. Dit geldt ook voor de noodzakelijke voorbereidingen voor de inwerkingtreding van de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Diemen heeft in 2022 voor de Omgevingswet € 240.000 ontvangen en voor de Wkb € 40.000.

Voor 2023 is dit bedrag nog niet vastgesteld. In 2022 stelde het Rijk in totaal € 150 miljoen voor alle gemeenten beschikbaar voor de compensatie van de invoeringskosten van de Omgevingswet. In 2023 is dit bedrag € 110 miljoen. Als de verdeelsleutel onder gemeenten niet wordt aangepast krijgt Diemen naar verwachting € 176.000 voor de Omgevingswet en € 20.000 voor de Wkb.

In de jaren 2024 tot en met 2025 stelt het Rijk ook nog kleinere bedragen voor dit doel beschikbaar, echter is nog niet duidelijk wat de hoogte van deze bedragen voor Diemen zijn. Deze bedragen zijn niet geoormerkt.

We maken nu extra implementatiekosten door de vertraging van de inwerkingtreding van beide wetten. Zo hebben we soms dubbele kosten omdat bestaande software door de onzekerheden langer in bedrijf moet blijven. Het is nog onduidelijk of die dubbele kosten zich ook in 2024 blijven voordoen, bijvoorbeeld omdat nieuwe software nog niet goed werkt.